

Slovenska zastava je v obrambnem resorju svetinja

Ob dnevu slovenske zastave se spominjamo 7. aprila 1848, ko je slovenski domoljubni študent Lovro Toman s somišljeniki prvič izobesil slovensko trobojnico na Wolfovi ulici 8 v Ljubljani. Slovenska zastava je poleg grba in himne eden od državnih simbolov Republike Slovenije, ki označujejo pripadnost Republiki Sloveniji. V obrambnem resorju je slovenska zastava močno prisotna in zelo spoštovana.

Zastava Slovenije je belo-modro-rdeča slovenska narodna zastava z grbom Slovenije. Grb je v levem gornjem delu zastave, tako da sega z eno polovico v belo polje, z drugo pa v modro. Grb Slovenije ima obliko ščita, le-ta je ob stranicah rdeče obrobljen. V sredini ščita je na modri podlagi lik Triglava v beli barvi, pod njim sta valoviti modri črti, ki ponazarjata morje in reke, nad njim pa so v obliki navzdol obrnjenega trikotnika razporejene tri zlate šesterokrake zvezde.

Zgodovina slovenske trobojnice

Slovenska trobojnica je prvi simbol slovenske narodnosti, ki nam jo je skupaj z zahtevo po Zedinjeni Sloveniji prineslo burno leto 1848. Slovenski izobraženci so takrat javno definirali slovenske narodnopolitične zahteve in predstavili narodnopolitični program, ki je med drugim zahteval skupno Kraljestvo Slovenije v okviru Avstrije ter jasno poudaril enakopravnost

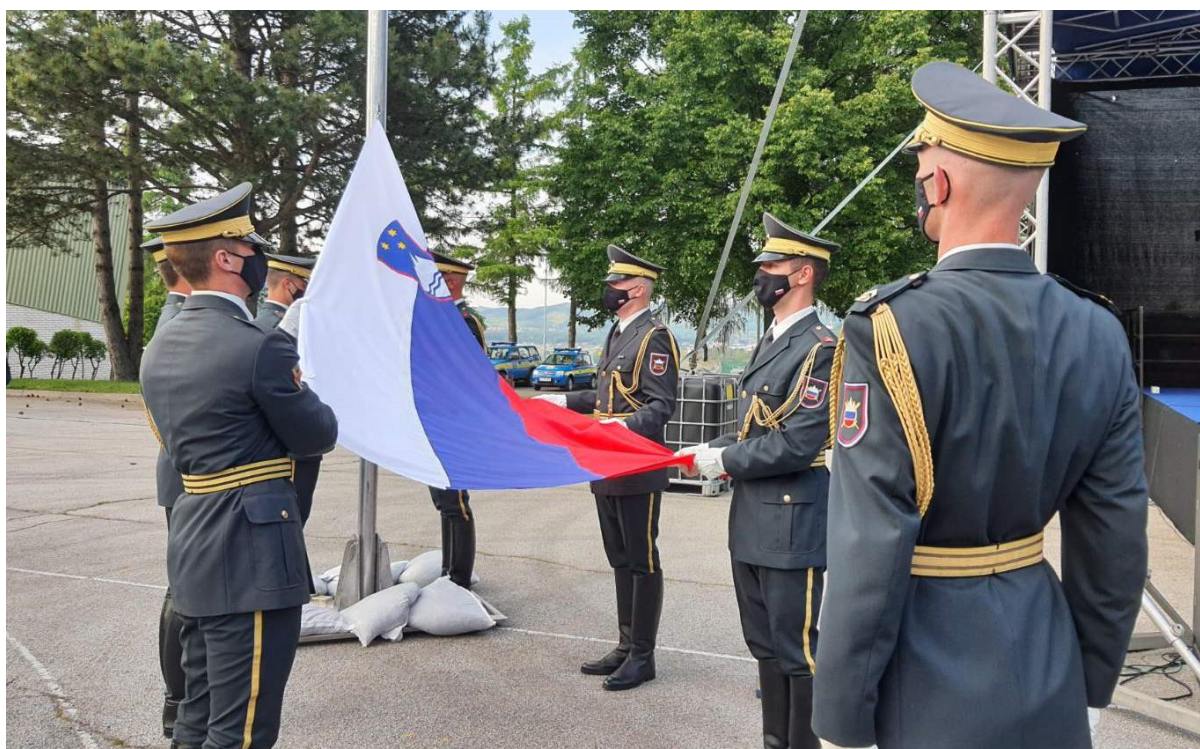
slovenskega jezika v javnosti. Klasične zastave, ki so povzemale deželne barve (iz grba), so v Avstriji uvedli sredi 19. stoletja. Podoba grba dežele Kranjske je bila do leta 1836 že skoraj pol tisočletja nespremenjena. Na zlatem ščitu se je bohotal v mnogočem edinstven orel modre barve, ki je dajal deželi rumeno-modro barvno kombinacijo. Žal ni dokumentirano, če je Kranjska kdaj zares uporabila to kombinacijo v zastavi. Leta 1836 je birokratski sistem novega cesarja Ferdinanda I. začutil potrebo po spremembah ter izvedel revizijo in regulacijo nekaterih deželnih grbov. 17. novembra 1836 so deželni stanovski odbor obvestili o novem odloku dvorne pisarne o grbu vojvodine Kranjske – ta je izgubil v ščitu in v orlovi prsni preponi zlato (rumeno) barvo, ki so jo nadomestili s srebrno (belo). Stanovi so sicer leta 1837 protestirali zaradi degradacije plemenite barve, vendar odgovora z Dunaja ni bilo. Nato je vse zaspalo do burnega leta 1848, ko so izbruhnili izjemno hudi boji med stanovi, ki so še vedno zagovarjali zgodovinsko zlato barvo, in preostalimi Kranjci, ki so zagovarjali novo srebrno polje ščita. Spremenjeni grb je dajal deželi novo belo-modro barvno kombinacijo. Narodi so v svoji pomladi z obema rokama pograbili zastave, ki so služile kot pripomoček za signalizacijo in narodno identifikacijo. Narodne zastave so med ljudstvom kmalu zasenčile cesarsko (državno), ki je bila v barvah grba njegovega veličanstva – črno-rumena.

Nove barve grba Kranjske so postale deželne barve takrat najbolj slovenske kronovine, zato so jih tudi Slovenci v obrobni deželah sprejemali kot znamenje slovenstva. Tako je bila pot slovenskim študentom, ki so leta 1848 razmišljali, kakšne barve naj si izberejo za narodni simbol, že utrta. Lovro Toman je bil študent prava na Dunaju. Tam se je udeleževal političnega življenja dunajskih Slovencev. 7. aprila 1848 zvečer, ko naj bi nemški del narodne straže izobesil nemško zastavo na stolpu Ljubljanskega gradu, so zavedni študentje, ki jih je vodil Toman, vkorakali v gostilno in hotel Zlata zvezda, današnja stavba na Wolfovi ulici 8 v Ljubljani, z belo, modro in rdečo zastavo v rokah. Zbrani gostje, med njimi tudi nemški gardisti, naj bi obmolknili, ko naj bi Toman glasno obžaloval sramoto, ki jo je Ljubljana storila svojemu narodu. V svojem govoru naj bi poudaril: »Slovenci nismo Nemci in tista sramotna cunjica mora izginiti z grajskega stolpa, kjer sme vihrati edinole slovenska zastava.«

V naši zgodovini najdemo številne primere, ko je prav slovenska zastava Slovincem in Slovenkam dajala upanje v svobodo in zaupanje v uresničitev hrepenenja po samostojni državi. Tako je leta 1926 dramatik Bratku Kreftu ob pogrebu pesnika Srečka Kosovela v Tomaju na Krasu uspelo v njegov grob položiti šopek s privezanim slovenskim trakom, kar je bilo v času, ko je bila vsa Primorska pod Italijo, zelo pogumno in domoljubno dejanje.

V Slovenski vojski ima zastava posebno mesto

Svoje spoštovanje do države kažemo tudi s spoštovanjem do njenih simbolov. To spoštovanje je izraz domoljubja oziroma ljubezni do domovine – pozitivne in plemenite vrednote, ki jo čutimo kot močan občutek pripadnosti in sobivanja. Z ljubeznijo do domovine se nismo rodili, negujemo pa jo vse življenje. Najprej jo prejemamo kot zgled od staršev in drugih vzornikov, pomemben vpliv pa ima nato tudi izobraževalni sistem. Lahko imamo različne interese, hobije, želje ali ambicije, imamo pa le eno domovino. In ta je – tako kot tudi njena zastava – svetinja.

V vojaškem življenju so zastave nenehno navzoče. Zastavi se izkazuje čast, primerljiva s častmi, ki se jih izkazuje najvišjim državnim predstavnikom. Zastava je tudi priča vseh pomembnih dogodkov v življenju vojakov in vojašnic.

V Slovenski vojski imajo posebno mesto slovenska državna zastava, zastava Slovenske vojske in bojna zastava enote. Vojaški pomorski zastavi Republike Slovenije sta zastava ladij in čolnov Slovenske vojske (zastava Republike Slovenije) ter zastava na premcu. Zastava na premcu je pravokotne oblike ter bele, modre in zlatorumene barve, ki so barve grba Republike Slovenije.

Zastava je eden izmed temeljnih elementov vojaške slovesnosti. Odnos do nje in drugih državnih simbolov je v Slovenski vojski posebej določen, in to tako, da je vse ravnanje z zastavo, torej izobešanje, nošenje in hramba, izvedeno častno ter je tudi sestavni del urjenja vseh vojakov. Za Slovensko vojsko, ki s slovensko državno zastavo v mednarodnih operacijah in misijah po svetu dokazuje našo zavezanost miru in varnosti, je zastava simbol povezanosti z domovino Slovenijo. Pod zastavo vojaki prisegajo, in sicer ob podpisovanju prisege v roki držijo rob slovenske zastave.

Bojna zastava Slovenske vojske se hrani v Gardni enoti Slovenske vojske ter se jo slovesno uporablja ob sprejemih z vojaškimi častmi tujih ministrov in načelnikov generalštabov. Prvi slovenski bojni prapor je naslikal Maistrov borec za severno mejo slikar Rajko Slapernik. Prav bojna zastava v enoti pomeni svetinjo. Poleg znaka enote in za enoto značilne baretke je glavni simbol, s katerim se pripadniki enote poistovetijo. Na drog bojne zastave se pripenjajo nadomestni trakovi priznanj, ki jih je enota prejela. Na tak način bojna zastava predstavlja nekakšno osebno izkaznico ali celo življenjepis enote. Vročitev bojne zastave je za enoto priznanje, sama vročitev pa je predpisana s posebnim protokolom.

Za vojake ima zastava vedno prav poseben pomen. Ko ti sovražnik zajame ali uniči zastavo, je, kot da je uničeno vse. To vemo tudi iz Gregorčičeve pesmi Hajdukova oporoča, ki pravi: »Zastava strta, skrhan meč, končan je boj, strašno besneč.«

Gasilski prapor je pomemben simbol slovenskega gasilstva

Tudi v slovenskem gasilstvu so prapori znak dolge zgodovine in izjemne kulturne dediščine. Prapor je zastava, na kateri so navadno izvezeni simboli, obšita pa je z zlato okrasno vrstico ali zlatimi resami ter predstavlja društvo oziroma organizacijo. Za razliko od zastave je prapor unikatni ročni izdelek, kar pomeni, da je vsak prapor drugačen. Gasilski prapor je prisoten v vseh organizacijskih oblikah slovenskega gasilstva.

Gasilci prostovoljnega gasilskega društva Metlika, najstarejšega slovenskega gasilskega društva, so že 23. maja 1875, ob priložnosti gasilske veselice, razvili svoj prvi prapor, ki mu je botrovala Karlina plemenita Savinškova. Prapor danes hranijo v Belokranjskem muzeju v Metliki in predstavlja enega najstarejših ohranjenih gasilskih praporov pri nas. Prvi prapor metliških gasilcev, ki je narejen iz rdečega platna, je ob robovih okrašen z zlatimi resicami. Eno stran krasi podoba sv. Florijana, zavetnika gasilcev, na drugi strani pa je upodobljen metliški mestni grb, okrašen z gasilskimi simboli. Prapor je pritrjen na lesen drog, na vrhu katerega je z gasilskim znakom okrašena medeninasta špica.

Največji razcvet je prapor na Slovenskem dobil po drugi svetovni vojni, ko je pravzaprav vsako društvo – tudi gasilsko – imelo svoj prapor. Takrat se je tudi izoblikoval značilni slovenski vezeni prapor, ki je za razliko od nemškega kvadratnega prapora pravokotne oblike in manjših dimenzij.

Prapor Gasilske zveze Slovenije je izdelan iz svilene tkanine ognjeno rdeče barve. V sredini je v lipov venec vtkan gasilski znak – čelada s prekrižanima sekirico in plamenico. Plamenica leži na levi strani znaka, sekirica na desni. Okoli venca je izvezen napis s tiskanimi črkami: GASILSKA ZVEZA SLOVENIJE. Na desni strani je letnica razvitja prapora, na levi pa letnica ustanovitve organizacije (1949). V vogalih so na obeh straneh prapora trikotni ornamenti z

lipovimi listi. Na drugi strani je v sredini kroga vtkana slika gasilca z rešenim otrokom v naročju in gorečo hišo v ozadju. Okoli tega kroga je pet manjših krogov, v katerih vtkane slike ponazarjajo reševanje na vodi, vaško pogorišče, goreč kozolec, gozd in tovarno. V ozadju teh slik so vtkani trije venci lipovih listov. V spodnjem delu je napis s tiskanimi črkami: NA POMOČ. V vogalih prapora so trikotni ornamenti z lipovimi listi. Prapor je obrobljen z zlato vrvico.

Avtorji: podpolkovnik mag. Zvezdan Marković, podpolkovnik Marko Hlastec, mag. Jerica Pavšič in Petra Planinc, Slovenski gasilski muzej dr. Branka Božiča